

ปัญหาการกำกับดูแลการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์ม¹

กฤษฎกร พิมพ์แสง²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการกำกับดูแลการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์มนั้น หากพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว จะเป็นปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งหน่วยงานที่กำกับดูแลได้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ต้องมีระบบจัดการที่รวดเร็วและทันสมัย ทันต่อเทคโนโลยีทางการเงินเนื่องจากการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์มนั้น นอกจากมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในประเทศแล้วยังมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศอีกด้วย ประกอบกับเทคโนโลยีด้านการเงินดังกล่าวสามารถนำไปปรับใช้กับการชำระเงินเลตเตอร์ออฟเครดิต รูปแบบใหม่ โดยเป็นระบบการเงินแบบกระจายศูนย์ มีการตัดตัวกลางเช่น ธนาคารออกไป มีการนำSmart Contract หรือสัญญาอัจฉริยะ เข้ามาเสริมในการทำธุรกรรม และมีโซเชี่ยลแพลตฟอร์ม เป็นสื่อกลางในการทำธุรกรรมการซื้อขายรวมถึงธุรกรรมด้านการเงินทั้งหมด โดยที่ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการที่กฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลในเรื่องนี้โดยตรงได้แก่พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ.2560 นั้น เปิดช่องให้ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถประกาศกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ ทำให้ปัญหาในทางปฏิบัติสามารถคลี่คลายไปได้โดยเร็ว ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินและเงินดิจิทัลของไทย รวมถึงสามารถกำกับดูแลระบบการโอนเงินรูปแบบต่างๆ ที่อยู่ในกำกับ ให้อยู่ในมาตรฐานและสามารถตรวจสอบได้ จากการที่ได้วิเคราะห์ปัญหาการกำกับดูแลการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์ม ผู้ศึกษาสามารถสรุปเป็นประเด็นปัญหาได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง ปัญหาการตรวจสอบงบการเงินและบัญชี

ปัญหาการตรวจสอบงบการเงินและบัญชี มีปัญหาในการกำกับดูแลในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจระบบการชำระเงิน เป็นนิติบุคคลต่างประเทศและมีสถานประกอบการแห่งใหญ่อยู่ที่ต่างประเทศรวมถึง มีแหล่งเก็บข้อมูลหรือเซิร์ฟเวอร์ที่ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการสนทนาทางโซเชี่ยลมีเดียหรือการเก็บข้อมูลธุรกรรมการโอนเงินทั้งหมดเก็บไว้ที่ต่างประเทศ ทำให้การตรวจสอบข้อมูลทางด้านบัญชีนั้น ผู้ตรวจสอบด้านบัญชีซึ่ง

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการกำกับดูแลการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์ม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิจิตร และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หน่วยงานหลักที่กฎหมายให้ผู้ประกอบกิจการส่งการเงินและบัญชีให้ตรวจสอบได้แก่กรมสรรพากรและกรมพัฒนาธุรกิจการค้านั้น ได้ข้อมูลที่ไม่แท้จริงครบถ้วนหรืออาจจะมีการบิดเบือนข้อมูลการทำธุรกรรมที่แท้จริงเนื่องจากข้อมูลทั้งหมดมาจากต่างประเทศจึงสมควรให้ผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแลโดยตรงอันได้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยมาช่วยตรวจสอบกำกับดูแลเกี่ยวกับงบการเงินและบัญชีอีกหน่วยงานหนึ่ง

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาการกำกับดูแลด้านการจัดเก็บภาษี

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร(ฉบับที่53) พ.ศ.2564 หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากแพลตฟอร์มต่างประเทศ หรือภาษี e-Service ตามบทนิยามของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร(ฉบับที่53) พ.ศ.2564 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามเข้าไปใน มาตรา 77/1 แห่งประมวลรัษฎากร อันได้แก่ ความหมายของ “บริการทางอิเล็กทรอนิกส์” และ “อิเล็กทรอนิกส์แพลตฟอร์ม” ดังนั้นบทนิยามดังกล่าวจึงเข้าเงื่อนไขในการที่การให้บริการการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์มต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มด้วยตามประมวลรัษฎากรมาตรา 82/13 เนื่องจากเป็นการให้บริการของแพลตฟอร์มต่างประเทศ จะทำให้เกิดปัญหาตามมาอันได้แก่ การให้บริการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์มนั้นจะเสียทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 82/13 และ ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 91/2(5) อีกด้วยเนื่องจาก ลักษณะการประกอบธุรกิจ เข้าเงื่อนไขต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากรมาตรา 91/2(5) เพราะเป็นกิจการที่ ประกอบกิจการโดยปกติเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ เช่น การให้กู้ยืมเงิน ค้ำประกัน แลกเปลี่ยนเงินตรา ออก ซื้อ หรือขายตัวเงิน หรือรับส่งเงินไปต่างประเทศด้วยซึ่งโดยหลักเกณฑ์ของการจัดเก็บภาษีแล้ว หากผู้เสียภาษีเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว จะไม่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะอีก เนื่องจากภาษีธุรกิจเฉพาะ จะเก็บจากกิจการการซื้อขายสินค้าและบริการเช่นเดียวกัน จึงเป็นการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อน

ประเด็นปัญหาที่สาม ปัญหาการกำกับดูแลด้านการฟอกเงินมาตรการทางแพ่ง

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนช. 1/2563 เรื่องหลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้า (Know Your Customer: KYC) สำหรับการเปิดใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวมุ่งที่จะกำกับดูแลหรือสร้างหลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้า เฉพาะในเรื่องบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) เพียงอย่างเดียว กล่าวคือ ในพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ.2560 นั้น ในหมวดที่ 1 หมวดที่ 2 และหมวดที่ 3 ได้บัญญัติถึงระบบหรือรูปแบบการชำระเงินทั้งหมด 3 แบบด้วยกัน คือ ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ ระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับ และบริการการชำระเงินภายใต้กำกับ ซึ่งเมื่อถ้อยคำในประกาศดังกล่าว ได้กำหนดหลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้า หรือให้ลูกค้าแสดงตน เฉพาะระบบการชำระเงินดังกล่าวเพียงอย่างเดียว หากเทคโนโลยีด้านการเงินมีการพัฒนามากขึ้น ผู้ประกอบธุรกิจสามารถพัฒนาระบบให้ครอบคลุมและเปิดให้บริการให้ครอบคลุมทั้ง 3 ระบบได้ จะทำให้ หลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้าและให้ลูกค้าแสดงตนที่ประกาศกำหนดไว้ เพียง เพื่อกำกับดูแลในเรื่องบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) เท่านั้น หลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงไม่ครอบคลุมไปถึงระบบการชำระเงิน

อื่นๆ ที่พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ.2560บัญญัติไว้ รวมถึงระบบการชำระเงินอื่นๆ ถ้าหากมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการเงินในอนาคตด้วย

ประเด็นปัญหาที่สี่ ปัญหาการกำกับดูแลด้านการฟอกเงินมาตรการทางอาญา

พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ.2560 นั้น ไม่มีบทบัญญัติอันเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลด้านการฟอกเงินอันเป็นมาตรการทางอาญาแต่อย่างใด รวมทั้งประกาศกระทรวงการคลังและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยก็ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ ในปัจจุบันประเทศไทยสามารถดำเนินการใน มาตรการทางแพ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการฟอกเงินและมีบทบัญญัติและแนวปฏิบัติต่างๆ ด้านการฟอกเงินในทางแพ่ง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น การรายงานการทำธุรกรรม การจัดให้ลูกค้าแสดงตน การตรวจสอบเพื่อทราบ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า การยับยั้งการทำธุรกรรม การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน การสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เป็นต้น แต่กลับไม่สามารถดำเนินการกำกับดูแลการฟอกเงินในมาตรการทางอาญาต่าง ๆ เกี่ยวกับการฟอกเงินได้เต็มประสิทธิภาพเพราะหน่วยงานที่กำกับดูแลไม่ได้มุ่งเน้นและกฎหมายก็ยังไม่ครอบคลุม

ประเด็นปัญหาสุดท้าย ปัญญาการจัดเก็บข้อมูลธุรกรรม ในการประกอบธุรกิจการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์ม ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนช. 11/2561 เรื่อง นโยบายและมาตรการการรักษาความ มั่นคงปลอดภัยทางระบบสารสนเทศ อันเกี่ยวกับเรื่องการจัดเก็บข้อมูลธุรกรรม ในการประกอบธุรกิจการ ไม่ได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดเก็บข้อมูลการทำธุรกรรมของผู้ใช้บริการไว้และ ไม่ได้กำหนดจำนวนวันที่ต้องจัดเก็บข้อมูลของผู้ใช้บริการไว้เป็นจำนวนวันที่แน่นอนด้วย ซึ่งแตกต่างกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มาตรา 26 ที่ได้กำหนดให้ ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ให้บริการจะต้องทำการจัดเก็บข้อมูลในการทำธุรกรรมของผู้ใช้บริการคอมพิวเตอร์ไว้ตามกฎหมายระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

จากการศึกษาค้นคว้า ปัญหาการกำกับดูแลการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่าน โซเชี่ยลแพลตฟอร์ม ผู้ศึกษาพบข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะประการแรกสำหรับ ปัญหาการกำกับดูแลด้านการตรวจสอบงบการเงินและบัญชี ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะคือ

สมควร มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎเกณฑ์ในกรณีของการตรวจสอบบัญชีและการเงินสำหรับการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์มขึ้นมากำกับดูแลให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ในส่วนนี้ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ.2560 โดยมีเนื้อหาของประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยดังนี้

“ผู้ประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ.2560 ไม่ว่าจะมิสถานประกอบกิจการแห่งใหญ่หรือมีฐานข้อมูลการทำธุรกรรมของผู้ใช้บริการทุกประเภทอยู่ใน

ราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร หากกรณีมีเหตุผลอันควรสงสัยเกี่ยวกับเอกสารด้านงบการเงินและบัญชี เจ้าพนักงานมีอำนาจเรียกตรวจสอบงบการเงินและบัญชี รายงาน หรือข้อมูลไม่ว่าในรูปสื่อใดๆ หรือแสดงเอกสารใดๆ และผู้ประกอบการธุรกิจมีหน้าที่จะต้องจัดหาเอกสารยืนยันรับรองจากองค์กรหรือมีผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นองค์กรที่เป็นกลางและเชื่อถือได้มารับรองว่าเอกสารหรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่จัดส่งให้กับเจ้าพนักงานนั้นเป็นเอกสารที่ถูกต้องแท้จริงและเป็นเอกสารที่นำมาจากฐานข้อมูลที่แท้จริงไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลของเอกสาร

ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ.2560กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคก่อนนั้น ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจพักการประกอบธุรกิจเป็นการชั่วคราวหรือถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการต่อไป”

ข้อเสนอแนะประการที่สอง สำหรับปัญหาการกำกับดูแลด้านการจัดเก็บภาษี ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะคือ สมควรออกเป็นคำสั่งกรมสรรพากร เรื่อง บริการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์มอื่น เข้าเงื่อนไขต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากรมาตรา 91/2(5) โดยมีคำสั่งกรมสรรพากรดังต่อไปนี้

เพื่อให้เจ้าพนักงานสรรพากรถือเป็นแนวทางปฏิบัติตามประมวลรัษฎากรสำหรับการเสียภาษีและการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะ จากการประกอบกิจการโดยปกติเชิงธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา 91/2 (5) แห่งประมวลรัษฎากร กรมสรรพากร จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้บริการการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์มเป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากรมาตรา 91/2 (5) เนื่องจากการประกอบกิจการโดยปกติเชิงธนาคารพาณิชย์ เช่น การให้กู้ยืมเงิน ค้ำประกัน แลกเปลี่ยนเงินตรา ออก เชื้อ หรือขายตั๋วเงิน หรือรับส่งเงินไปต่างประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เมื่อบริการการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์ม นั้นเป็นกิจการใดที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากรมาตรา 91/2 ย่อมไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามหมวด 4 แม้ว่ากิจการดังกล่าวจะถือเป็นการให้บริการแพลตฟอร์มต่างประเทศในราชอาณาจักรด้วยก็ตาม

ข้อเสนอแนะประการที่สาม สำหรับปัญหาการกำกับดูแลด้านการฟอกเงินมาตรการทางแพ่ง ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะคือ เห็นสมควรเพิ่มถ้อยคำในประกาศแห่งประเทศไทยให้ครอบคลุมมากขึ้นดังมีข้อความดังต่อไปนี้

“ผู้ประกอบการต้องมีกระบวนการในการรู้จักลูกค้า (Know Your Customer : KYC) สำหรับการใช้บริการระบบการชำระเงินตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ.2560 ทุกระบบไม่ว่าจะเป็นระบบชำระเงินที่มีความสำคัญ ระบบชำระเงินภายใต้การกำกับ บริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ และระบบการชำระเงินอื่นๆ ที่จะมีขึ้นในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ (1) การแสดงตน

ของลูกค้า (Identification) และ (2) การพิสูจน์ตัวตนลูกค้า (Verification) โดยนอกจากผู้ประกอบธุรกิจ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้าตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว ต้องถือปฏิบัติเพิ่มเติมในส่วนการพิสูจน์ตัวตนลูกค้าตามประกาศฉบับนี้ด้วย เพื่อให้ การพิสูจน์ตัวตนลูกค้าของผู้ประกอบธุรกิจเป็นไปอย่างเหมาะสม และสอดคล้องตามระดับความเสี่ยง ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะช่วยป้องกันการทุจริตจากการ ปลอมแปลงหรือใช้ข้อมูลบุคคลอื่น ตลอดจนเป็นมาตรการในการป้องกันการฟอกเงินและการสนับสนุน ทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (Anti-Money Laundering, Combating Financing of Terrorism and Combating Proliferation Financing: AML/CFT/CPF) อีกด้วย”

ข้อเสนอแนะประการที่สี่ สำหรับปัญหาการกำกับดูแลด้านการฟอกเงินมาตรการทางอาญา ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะคือ สมควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการกำกับดูแลการฟอกเงินในทางอาญา โดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ.2560 จึงควรออกเป็นประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการฟอกเงินอันเกิดจากธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้กำกับ ดังมีข้อความประกาศดังนี้

“ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานของธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้ตรวจการและมีอำนาจสืบสวน หรือรวบรวมพยานหลักฐานอันเกี่ยวกับการฟอกเงินและมีหน้าที่ประสานและสนับสนุนให้ความร่วมมือกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวมถึงพนักงานสอบสวน และมีอำนาจ เป็นผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจ ให้ทำหน้าที่ประสานและมีการบูรณาการความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงินสำเร็จลุล่วง”

ข้อเสนอแนะประการสุดท้าย สำหรับปัญหาการจัดเก็บข้อมูลธุรกรรม ในการประกอบธุรกิจการโอนเงินดิจิทัลระหว่างประเทศผ่านโซเชี่ยลแพลตฟอร์ม ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะคือ

เห็นสมควรออกเป็นประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย โดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ.2560 จึงควรออกเป็นประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดระยะเวลาการจัดเก็บข้อมูลของผู้ใช้บริการสำหรับการโอนเงินดิจิทัลทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยควรมีเนื้อหาในประกาศดังต่อไปนี้

“ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ให้บริการจะต้องทำการสำรองข้อมูลและจัดเก็บข้อมูลในการทำธุรกรรม การโอนเงินดิจิทัลภายในประเทศและระหว่างประเทศของผู้ใช้บริการไว้ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับแต่วันที่ ผู้ใช้บริการได้ทำธุรกรรมโอนเงินไม่ว่าภายในประเทศหรือระหว่างประเทศ แต่ในกรณีจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดเก็บรักษาข้อมูลการทำธุรกรรม การโอนเงินดิจิทัลภายในประเทศและระหว่างประเทศไว้เกินเก้าสิบวันแต่ไม่เกินหนึ่งปีเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายและเฉพาะคราวก็ได้ ผู้ประกอบ

ธุรกิจ จะต้องเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลการทำธุรกรรมของผู้ใช้บริการเพื่อให้สามารถระบุตัว
 ผู้ใช้บริการนับตั้งแต่เริ่มใช้บริการและต้องเก็บรักษาไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับตั้งแต่การให้บริการ
 สิ้นสุดลงหากผู้ให้บริการไม่กระทำการจัดเก็บข้อมูลแล้วต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท”

เอกสารอ้างอิง

ภูมิินทร์ บุตรอินทร์, การใช้เหตุผลทางนิติศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร:โครงการตำราและ
 เอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562

จิรายุส ทรัพย์ศรีโสภา. (2563). **FINTECH REVOLUTION** หมดยุคธนาคาร “SOCIAL BANKING” จะ
 มาแทนที่!. แหล่งที่มา <https://www.beartai.com/article/interview/388303> (30 พฤษภาคม 2563)

Krungsri Guru. (2563). รู้ก่อนใช้ “Libra” สกุลเงินดิจิทัลใหม่จาก Facebook แหล่งที่มา
<https://www.krungsri.com/bank/th/plearn-plearn/libra-digital-currency.html> (30 พฤษภาคม 2563)

เว็บไซต์ธนาคารแห่งประเทศไทย, การกำกับดูแลตาม พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน พ.ศ.2560.

แหล่งที่มา https://www.bot.or.th/Thai/PaymentSystems/PSA_Oversight/Pages/default.aspx
 (18 ตุลาคม 2563)